

V 8. razredu somo govorili o IMPERIALIZMU

Kaj je imperializem?

Imperialistične težnje katerih držav so med drugim pripeljale do izbruha 1. in 2. svetovne vojne?

IMPERIALIZEM (lat. imperium = poveljstvo, oblast) - težnja po vojaškem, političnem, gospodarskem obvladovanju tujih ozemelj.

MOTIVI EVROPSKIH DRŽAV

- **gospodarski vzroki:** potrebe po surovinah, večjih trgih in ceneni delovni sili
- **nacionalizem:** prepričanje o večvrednosti posameznih evropskih narodov
- **rasizem:** prepričanje o večvrednosti evropske rase
- **krščansko misionarstvo:** želja, da bi razširili krščanstvo in tako civilizirali nerazvita ljudstva
- **reševanje socialnega vprašanja:** želja znebiti se brezposelnih delavcev tako, da bi se preselili v kolonije

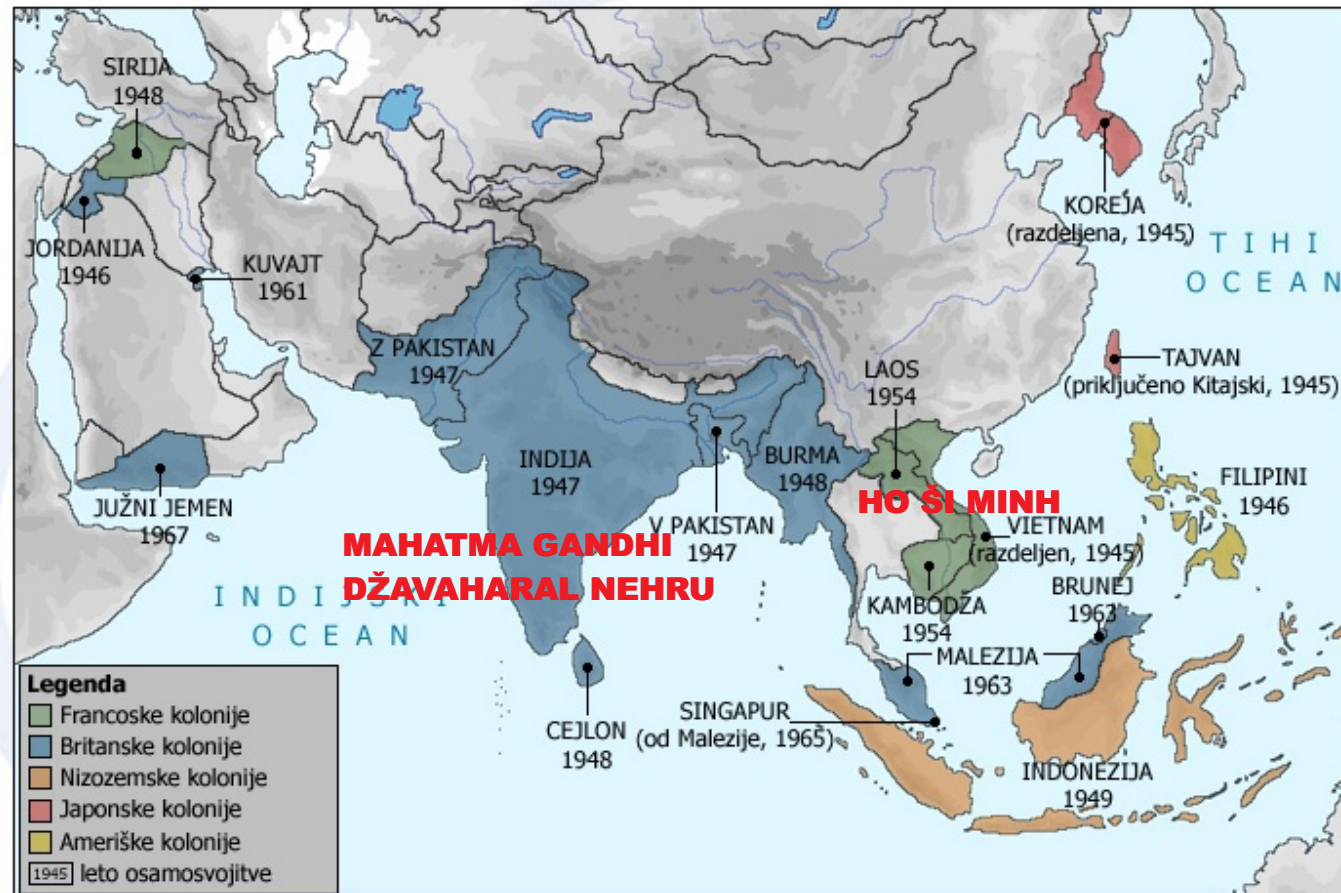
IMPERIALIZEM SO OMOGOČILI:

- razvoj avtomatskega orožja
- železnice in parniki
- zdravila proti malariji
- nacionalna in jezikovna neenotnost afriških in azijskih ljudstev
- nerazvitost afriških in azijskih ljudstev
- medsebojni spopadi ljudstev v Afriki in Aziji

DEKOLONIZACIJA TRETJEGA SVETA in GIBANJE NEUVRŠČENIH

Dekolonizacija se je začela že konec 19. stoletja, v največjem razmahu pa nadaljevala po koncu 2. svetovne vojne. Kot prve so se osamosvojile azijske kolonije, nato pa je sledila dekolonizacija afriških kolonij. Prva se je od Velike Britanije osamosvojila Indija, nato pa so revolucionarna gibanja postopoma zajela tudi ostale kolonije. Vodje gibanj za neodvisnost je bila večinoma na zahodu izobražena elita, ki je po vrnitvi v domovino skušala uveljaviti zahodnjaške ideje o svobodi in demokraciji. Vrhunec je dekolonizacija dosegla v 50. in 60. letih 20. stoletja, ko je večina kolonij uspela pridobiti svojo samostojnost. Danes naj bi bil proces dekolonizacije zaključen, vsaj po mnenju večine, v resnici pa je elemente kolonialnih sistemov mogoče opaziti tudi v sodobnem času.

V prvem obdobju dekolonizacije, takoj po 2. svetovni vojni, se je osamosvojila večina azijskih držav. Prva je takoj po končani 2. svetovni vojni samostojnost razglasila Indonezija, v naslednjih letih pa so ji sledile: Sirija, Jordanija in Filipini leta 1946, Indija leta 1947, Burma in Šri Lanka (Cejlon) leta 1948, Kambodža leta 1953, Laos in Vietnam leta 1954 itn.

Dekolonizacija Azijskih držav od leta 1945 do leta 1980

TEŽAVE S KATERIMI SE SREČUJEJO NOVONASTALE DRŽAVE ŠE DANES

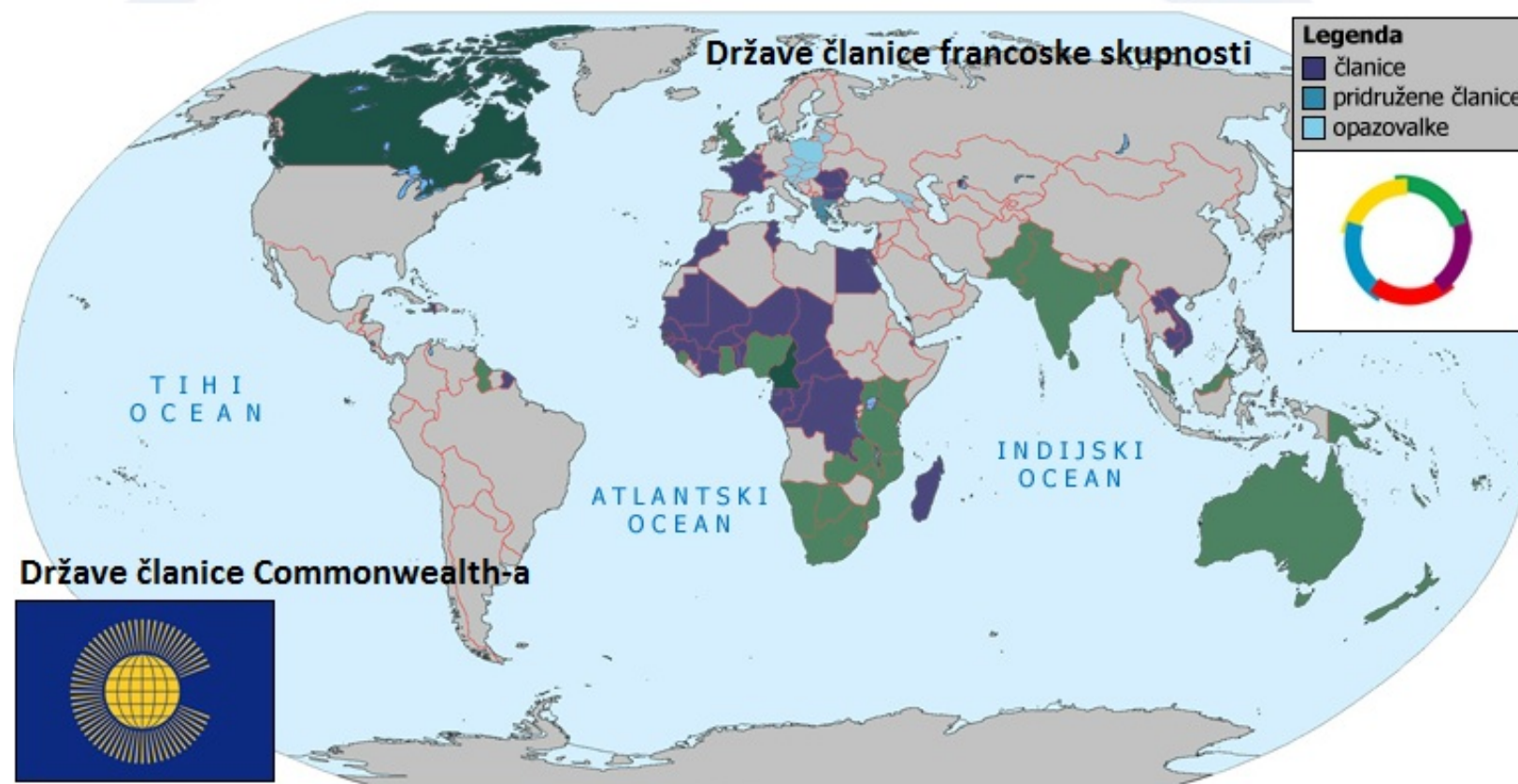
- Meje nekdanjih kolonij, ki niso upoštevale etničnih meja, so postale meje novih držav, posledica česar so bili številni spori in spopadi.
- Za evropske države so bile kolonije vir surovin in v njihov razvoj niso vlagale denarja. Ko so Evropejci odšli, so za seboj zapustili **gospodarsko nerazvito družbo**.
- Evropske kolonialne oblasti so malo vlagale v izobraževanje domačinov. Ljudje so bili **neizobraženi** in revni.

Bodi pozoren na tek mejnih črt med nekaterimi afriškimi državami.

Navedene težave so novoustanovljene države pogosto popeljale v gospodarsko in politično nestabilnost. V takšni zmedi so oblast največkrat prevzeli močni **vojaški voditelji**, ki so odpravili demokracijo in uvedli diktaturo.

NEOKOLONIALIZEM

Zaradi splošne nerazvitosti in revščine so bile nekdanje kolonije kljub neodvisnosti še naprej prisiljene vzdrževati tesne gospodarske in politične stike z bivšimi gospodarji. Ti so začeli to s pridom izkoriščati tako na gospodarskem kot na političnem področju. Nekdanje kolonije so jim bile še naprej prisiljene prodajati svoje surovine, obenem pa so ostale tržišče za njihove industrijske izdelke. Takšna posredna oblika izkoriščanja, ki je bistvena značilnost neokolonializma, je dobila svetovne razsežnosti. Neokolonialne sile so se vmešavale v notranje zadeve na novo nastalih držav, kar je marsi kje pripeljalo do oboroženih spopadov in državljanskih vojn.

Gospodarsko-politične zveze med nekdanjimi matičnimi državami in kolonijami

GIBANJE NEUVRŠČENIH - Tretji svet

V času osvobajanja Afrike in Azije je bil svet politično razdeljen na dva svetova, zahodni in vzhodni. Novonastale afriške in azijske države so se zato imenovalle tudi **tretji svet**.

Večina teh držav je odklonila povezovanje z obema velesilama in se vključila v **gibanje neuvrščenih**.

Glavni pobudniki gibanja so bili:

- jugoslovanski predsednik J.B. Tito**
- egiptovski predsednik Naser**
- indijski predsednik Nehru**

CILJI IN ZAHTEVE GIBANJA NEUVRŠČENIH

Enakopravno mednarodno sodelovanje.

Zavračanje uporabe sile v mednarodnih odnosi

Boj proti imperializmu.

Pravica do samoodločbe narodov.

Pravica do neodvisnosti, suverenosti in teritorialne celovitosti drž

Prestrukturiranje mednarodnega ekonomskega sistema.

Boj proti kolonializmu in neokolonializmu.

CILJI IN ZAHTEVE GIBANJA NEUVRŠČENIH

Krepitev vloge OZN.

Prizadevanje za mirni soobstoj vseh narodov sveta.

Zavračanje sodelovanja v multilateralnih vojaških paktih (NATO, Varšavski

Boj proti rasizmu.

Nasprotovanje apartheidu.

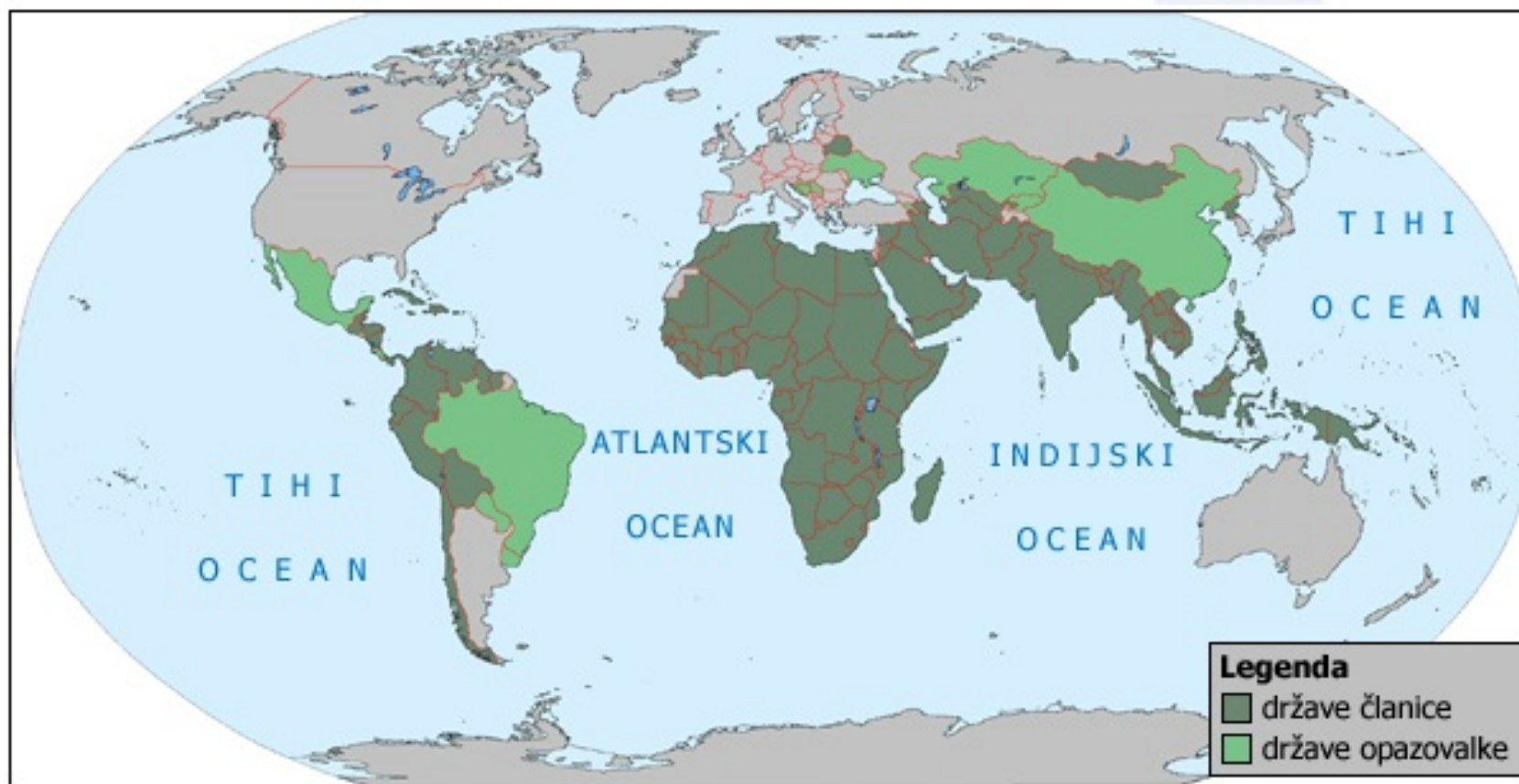
Demokratizacija v mednarodnih odnosih.

Nevmešavanje v notranje zadeve držav.

Težnja k razoroževanju.

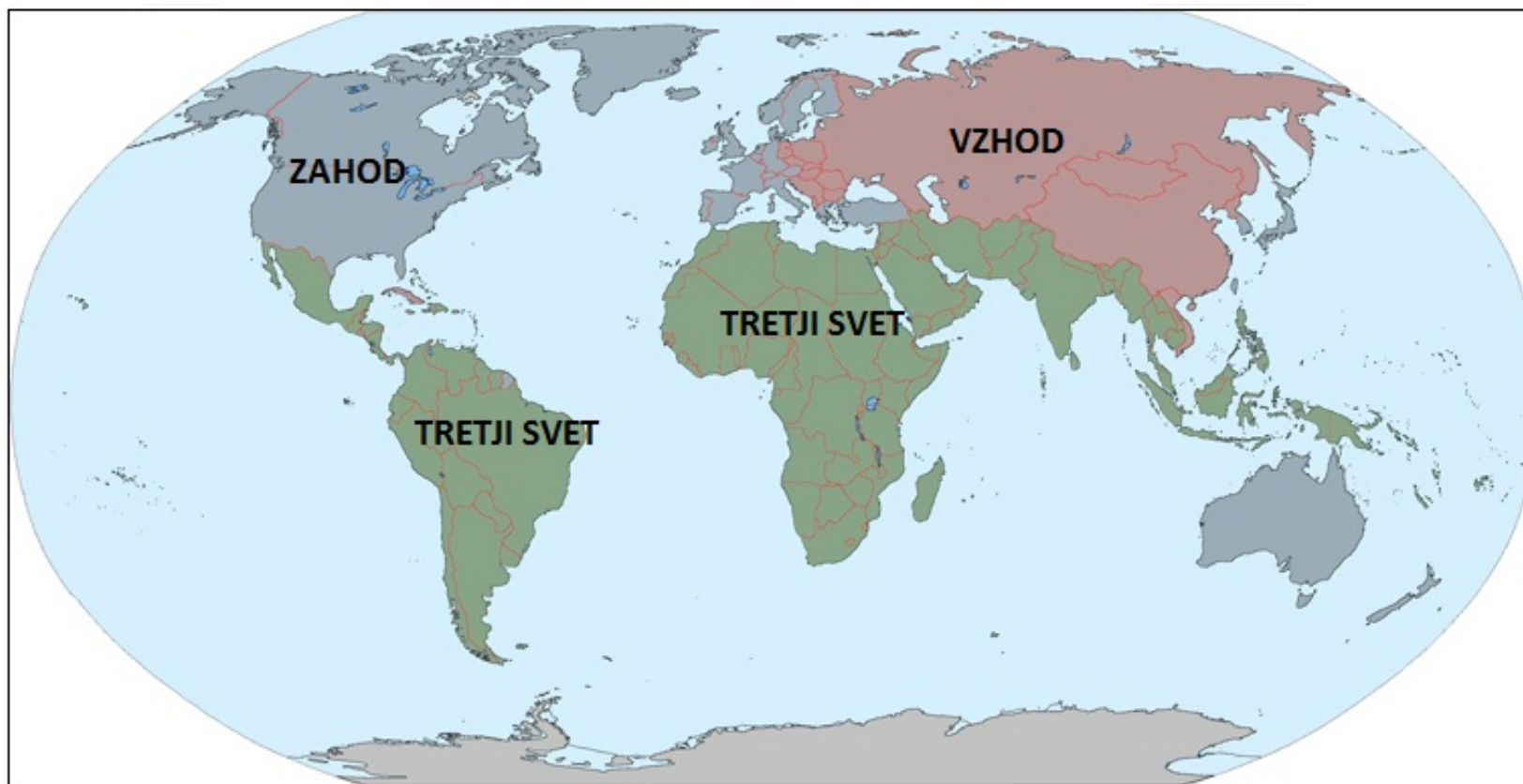
GIBANJE NEUVRŠČENIH PO KONCU HLADNE VOJNE

Kljub temu, da je organizacija ob koncu blokvske delitve sveta v 90. letih izgubila na pomenu in vplivu, danes še vedno obstaja. leta 2011 je imela 118 članic in 20 opazovalk.

Današnje članice gibanja neuvrščenih in države opazovalke

Kako je prišlo do delitve sveta na Zahod, Vzhod in tretji svet?

Delitev sveta na Zahod, Vzhod in tretji svet po koncu vietnamske vojne leta 1975

Zahodni svet je po 2. svetovni vojni doživel hiter gospodarski razvoj, na drugi strani pa so se azijske, afriške in južnoameriške države spopadale s slabo gospodarsko infrastrukturo in bedo. Večina gospodarstva teh držav je bila v rokah tujih investorjev in finančnih združb, ki so sčasoma v državah pridobile tudi velikanski politični vpliv. S svojimi monopolnimi položaji v državah so izkoriščale domače prebivalstvo. Na račun svojega monopolnega položaja v državah so tuji industrialisti izkoriščali poceni domačo delovno silo in polnili svoje žepe. Razlike med razvitimi in nerazvitimi so se iz leta v leto večale in tako je v 70. letih prejšnjega stoletja eno osrednjih vprašanj mednarodne politike postalo, kako zmanjšati razlike med bogatimi in revnimi. Tako se je v obdobju hladne vojne poleg Zahoda in Vzhoda uveljavil še eden termin, t.i. **tretji svet**, s katerim sta Zahod in Vzhod označevala gospodarsko nerazvite države sveta, predvsem južnih delov sveta (južna Azija, Afrika, Južna Amerika).